

ZNAČAJ PRAVA PRVENSTVA PROLAZA ZA ANALIZU SAOBRAĆAJNE NEZGODE SA SUDSKOG ASPEKTA

SIGNIFICANCE RIGHT OF WAY ANALYSIS OF TRAFFIC ACCIDENT WITH JUDICIAL ASPECT

Vesna Stevanović¹

XIV Simpozijum
"Veštačenje saobraćajnih nezgoda
i prevare u osiguranju"

Rezime: U krivično sudskoj praksi česte su situacije da je do saobraćajne nezgode došlo zbog nepoštovanja prava prvenstva prolaza. Međutim, prilikom uviđaja saobraćajne nezgode nije uvek jasno utvrđeno ko je od učesnika saobraćajne nezgode imao pravo prvenstva prolaza. Razlozi zašto to nije utvrđeno su različiti. Zbog toga, ukoliko taj propust nije pravilno konstatovan prilikom vršenja uviđaja od strane službenih lica koja vrše uviđaj, to otežava pravilno donošenje odluke u sudskom postupku. U ovom radu predstavili smo pojedine primere iz sudske prakse u kojima je postojao propust na strani pojedinih učesnika u saobraćaju koji nisu poštovali pravo prvenstva prolaza što je za posledicu imalo saobraćajnu nezgodu.

KLJUČNE REČI: KRIVIČNI POSTUPAK, UVIĐAJ, PRAVO PRVENSTVA PROLAZA, SAOBRAĆAJNA NEZGODA

Abstract: In criminal jurisprudence often happens that by accident due to non - observance of right of way. However, during the investigation of traffic accidents is not always clearly established who the participants of traffic accidents had the right of way. The reasons why it has not been determined are different. Therefore, if such failure is not properly ascertained during the crime scene investigation by officials carrying out the investigation, to hinder the proper decision in court. In this paper, we present some examples of case law in which there was a failure on the side of individual traffic participants who did not respect the right of way which resulted in the accident.

KEY WORDS: CRIMINAL PROCEDURE, CRIME SCENE INVESTIGATION, THE RIGHT OF WAY, TRAFFIC ACCIDENT

1. UVOD

Jedan od najčešćih uzroka saobraćajnih nezgoda na putevima u Srbiji je zbog nepoštovanja prava prvenstva prolaza. To je realnost, ne samo kod nas nego i u svetu. Kako dolazi i zbog čega do takvih saobraćajnih nezgoda velika je nepoznanica jer motivi nisu bitni elementi kod utvrđivanja uzroka saobraćajnih nezgoda.

Da li je razlog nepoštovanja prava prvenstva prolaza pogrešna procena od strane vozača koji je prouzrokovao saobraćajnu nezgodu i protiv koga je pokrenut krivični postupak, ili je taj propust kombinovan sa vožnjom pod dejstvom alkohola - psihoaktivnih supstanci odnosno nekim drugim propustom vozača koji je prouzrokovao saobraćajnu nezgodu, najmanje je bitno kada nastupe zabranjene posledice – materijalna šteta, povrede odnosno smrtne posledice.

Da li postoji propust i na strani drugog učesnika u saobraćaju, bez obzira što isti nije prouzrokovao saobraćajnu nezgodu jer se kretao putem sa pravom prvenstva prolaza, takođe nije od odlučujućeg značaja u dosadašnjoj krivičnosudskoj praksi. Ovo iz razloga što su retke situacije da je nadležni javni tužilac kod ovog tipa saobraćajne nezgode smatrao da postoji propust i drugog učesnika u nezgodi koji se kretao putem sa pravom prvenstva prolaza, a koji propust je u uzročnoj vezi sa nastankom saobraćajne nezgode.

U ovom radu predstavili smo samo dva slučaja iz sudske prakse u kojima je na području Apelacionog suda u Nišu pravnosnažno konstatovano da je uzrok saobraćajne nezgode nepoštovanje prava prvenstva prolaza.

2. ZAKONSKA REGULATIVA

Zakon o bezbednosti saobraćaja (u daljem tekstu: ZBS) je u svojim odredbama zadržao skoro identična rešenja iz čl.50. Zakona o osnovama bezbednosti saobraćaja na putevima (u daljem tekstu: ZOBSP) u pogledu prava prvenstva prolaza.

Član 47. ZBS definiše prvenstva prolaza i obaveze vozača u različitim situacijama: na raskrsnici ili u susretu sa drugim vozilom, kada na raskrsnici skreće ulevo, kada vozilom ulazi na put sa prvenstvom prolaza, kada se uključuje sa vozilom sa zemljanog puta na put sa savremenim kolovoznim zastorom ili ako na put ulazi sa površine na kojoj se ne vrši javni saobraćaj, kada pri skretanju preseca biciklističku stazu ili traku odnosno pri susretu vozila kojim upravlja sa tramvajem.

Kada su navedeni propusti na strani vozača u pitanju, osim u Beogradu, u ostalim gradovima u Srbiji nisu zabeležene saobraćajne nezgode zbog ovog propusta pri susreta vozila sa tramvajem.

Nije nam namera da u ovom radu citiramo tekst ovog člana, ali smo smatrali da je neophodno da ga bar u najkraćem pomenemo.

O pojedinim propustima biće više reči prilikom analize slučajeva iz prakse.

3. ZVANIČNI PODACI O UZROCIMA SAOBRAĆAJNIH NEZGODA

U pogledu uzroka saobraćajnih nezgoda u Srbiji smatramo da je značajno analizirati period od početka primene novog ZBS - period od 2010. godine pa nadalje, jer ovaj Zakon predstavlja suštinsku prekretnicu u pogledu aktivnosti države u pravcu smanjenja broja nastradalih na putevima u našoj zemlji.

Na to ukazuju zvanični podaci o smanjenju broja svih kategorija nastradalih u saobraćaju na putevima u Srbiji.

Kada su u pitanju uzroci saobraćajnih nezgoda u Srbiji po nomenklaturi MUP RS neustupanje prvenstva prolaza kao uzrok saobraćajne nezgode je na četvrtom mestu od svih 13 uzroka po broju poginulih u periodu 2010. - 2013. godine posle smrtno nastradalih zbog: nepropisne i neprilagođene brzine, izvođenja nepropisnih radnji vozilom u saobraćaju i zbog upravljanja vozilom pod dejstvom alkohola. U posmatranom periodu zbog neustupanja prvenstva prolaza poginulo je 191 lice ili 7% od ukupnog broja poginulih, pri čemu broj poginulih lica zbog neustupanja prvenstva prolaza ima trend smanjenja. Naime, najniži broj poginulih lica zbog ovog „uzroka ili greške“ je bio u 2013. godini – 33 poginula lica (http://www.abs.gov.rs/doc/Statisticki_Izvestaj_2013.pdf preuzeto 16.2.2015., str.14.- 17.).

Kod poginulih lica u toku 2013. godine preovlađuje uticaj nepropisne ili neprilagođene brzine kretanja vozila (51,4%), zatim uključivanje i druge nepropisne radnje vozilom u saobraćaju (15,5%), psihofizičko stanje vozača (7,5%), greške pešaka (5,2%) i neustupanje prvenstva prolaza (4,8%). Redosled najčešćih uticajnih faktora je nešto drugačiji kod broja povređenih lica, a pre svega se razlikuje kod uticaja neustupanja prvenstva prolaza na nastanak saobraćajnih nezgoda (18,2%) i uticaj psihofizičkog stanja vozača, odnosno uticaj upravljanja vozilom pod dejstvom alkohola (8%). (http://www.abs.gov.rs/doc/Statisticki_Izvestaj_2013.pdf preuzeto 16.2.2015., str.30).

4. ANALIZA SLUČAJA IZ SUDSKE PRAKSE

U U sudskoj praksi, koja nam je bila na raspolaganju u Apelacionom sudu u Nišu, pregledom brojnih predmeta uočili smo kada je u pitanju ovaj propust kao uzrok saobraćajne nezgode da su u pitanju bile skoro identične situacije – da je do saobraćajnih nezgoda došlo zbog toga što vozači u skretanju nisu propustili vozila koja su imala pravo prvenstva prolaza, sa određenim razlikama shodno pojedinim propustima iz čl.50 ZOBS odnosno sada čl.47. ZBS na koje ćemo ukazati u analizi pojedinih predmeta.

Tako u jednoj drugostepenoj odluci navodi se:

„... Neosnovano se žalbom ukazuje na postojanje navedene bitne povrede i isticanjem da se radi o krivičnom delu sa blanketnom dispozicijom i da je bilo neophodno da se u obrazloženju presude navede materijalno pravni propis od kojeg zavisi postojanje dela i krivica učinio. Ovo iz razloga što iz pobijane presude jasno proizilazi materijalno pravni propis suprotno kojem je okrivljeni postupao, navođenjem koje je propuste okrivljeni učinio i to da je učinio propust postupajući suprotno odredbi čl.50. st.2. ZOBS-a time što vozilo kojim je upravljao nije zaustavio i nije propustio vozilo marke „Tojota“ reg.br. LE ...- ... koje je dolazeći iz suprotnog smera, zadržavalo pravac kretanja, kojim je upravljao M.K. sa pravom prvenstva prolaza i suprotno odredbi čl.70. st.1. ZOBS-a i to da je vozilo zaustavio na levoj kolovoznoj traci namenjenoj za kretanje vozila iz suprotnog smera na kome je predstavljalo smetnju za normalno odvijanje saobraćaja.

Pobijajući prvostepenu presudu zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja žalbom se u suštini ponavlja odbrana okrivljenog data tokom prvostepenog postupka i tvrdi da okrivljeni nije izazvao predmetnu saobraćajnu nezgodu već vozač vozila „Tojota“ koji se je kretao nepropisnom brzinom i tehnički neispravnim vozilom.

Iznete žalbene navode Apelacioni sud ocenjuje neosnovanim jer je prvostepeni sud, detaljno analizirajući sve izvedene dokaze, pravilno utvrdio da je okrivljeni u vreme i na mestu bliže označenim u izreci prvostepene presude, upravljajući putničkim vozilom „Opel“, kada je došao do raskrsnice, postupio suprotno odredbi čl.50. st.2. ZOBS-a time što nije propustio putničko vozilo marke „Tojota“ kojim je iz suprotnog pravca upravljao M.K. sa pravom prvenstva prolaza, već je prešao sa svoje kolovozne trake na kolovoznu traku kojom se je kretalo vozilo „Tojota“ skrećući vozilom ulevo u ulicu M., te zaustavio vozilo na toj traci, usled čega je i došlo do kontakta ova dva vozila, te se je vozilo „Tojota“ odbilo i udarilo pešaka, oštećenog V.V., koji se je kretao trotoarom i koji je zadobio teške telesne povrede bliže navedene u izreci prvostepene presude.

Nasuprot žalbenim navodima, prvostepeni sud je dao jasne i dovoljne razloge koje u svemu kao pravilne prihvata i ovaj sud pri čemu je ocenio verodostojnim iskaz svedoka M.K. da se je

kretao ulicom sa pravom prvenstva prolaza i očekivao da će ga okrivljeni propustiti vozilom, što isti nije učinio, te je došlo do kontakta između njihovih vozila na saobraćajnoj traci kojom se je on kretao kada se je vozilo okrivljenog zaustavilo, a usled udara njegovo vozilo se odbilo, popeo na trotoar i udarilo u oštećenog V., kao i ocenom iskaza oštećenog V. da se je kretao trotoarom, iznenada osetio udarac od pozadi, a da je tom prilikom zadobio dvostruki prelom leve ruke.

Imajući u vidu napred navedene dokaze kao i odbranu okrivljenog koji je potvrdio da je u predmetnoj raskrsnici imao nameru da skrene levo, u M. ulicu, da je video da mu u susret nailazi vozilo marke „Tojota“ koje nije propustio i da iz nalaza i mišljenja veštaka saobraćajne struke proizilazi nepropisna vožnja vozila okrivljenog koja se ogleda u tome što je okrivljeni krećući se ulicom K. D. iz pravca B. ulice prema ulici P., započeo skretanje ulevo prema ulici M., iako je pre toga uočio da se iz suprotnog smera ulicom K.d. kreće džip, pa je bio dužan da pre te radnje propusti džip da prođe, jer se isti u odnosu na njega kretao sa pravom prvenstva prolaza, što znači da je radnju preduzeo kada za to nije bilo bezbednih uslova te je vozilo zaustavio ispred pešačkog prelaza na kolovoznoj traci kojom se je kretalo vozilo „Tojota“ na koji način je stvorio prepreku na kolovozu.

Apelacioni sud nalazi da je prvostepeni sud pravilno i u potpunosti utvrdio sve odlučne činjenice i to kako one koje čine objektivna obeležja krivičnog dela u pitanju, tako i činjenice i okolnosti koje se tiču subjektivnog odnosa okrivljenog prema učinjenom delu, pri čemu i ovaj sud nalazi da do saobraćajne nezgode, odnosno do kontakta putničkih vozila a samim tim i do povređivanja oštećenog V. ne bi ni došlo da se okrivljeni svojim vozilom nije našao na putu kojim se je kretalo vozilo „Tojota“....“(Apelacioni sud u Nišu, dana 05.05.2011. godine, Kž.1.br.3452/10.)

I u drugom predmetu u pitanju je sličan propust na strani okrivljenog – uključanje sa sporednog na glavni put, prelaz preko jedne kolovozne trake u nameri da se uključi ulevo u drugu kolovoznu traku, s tim što je u ovom predmetu okrivljeni tvrdio da je uzročnik saobraćajne nezgode drugi učesnik u saobraćajnoj nezgodi koji se kretao nedozvoljenom brzinom u konkretnom slučaju.

„ ... Žalбом se prvostepena presuda u suštini pobija zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja. S tim u vezi, ponavlja se odbrana okrivljenog data tokom krivičnog postupka i daje sopstvena ocena izvedenih dokaza koji su već bili predmet pravilne ocene od strane prvostepenog suda, isticanjem da uzrok predmetne saobraćajne nezgode nije ponašanje okrivljenog već ponašanje drugog učesnika u saobraćajnoj nezgodi koji se je, po stavu žalbe, kretao brzinom od najmanje 150 km/h, te se u tom smislu i iznose primedbe na nalaz i mišljenje veštaka saobraćajne struke.

Po nalaženju ovog suda, iznetim žalbenim navodima ne dovodi se u pitanje pravilnost utvrđenog činjeničnog stanja prvostepenog suda koje nesumnjivo proizilazi iz pravilne ocene svih izvedenih dokaza, a posebno zapisnika o uviđaju saobraćajne nezgode, kriminalističko tehničke dokumentacije, skice lica mesta, nalaza i mišljenje veštaka saobraćajne struke datog pre svega na osnovu materijalnih dokaza u spisima predmeta.

Pravilnom ocenom izvedenih dokaza prvostepeni sud je pouzdano utvrdio da je vozač vozila marke „Polo“, I.M., neposredno pre saobraćajne nezgode upravljao brzinom od 84 km/h, a ne oko 150 km/h kako se žalbom navodi, da je do saobraćajne nezgode došlo u fazi njegovog intenzivnog kočenja te da je u momentu saobraćajne nezgode brzina vozila „Polo“ bila 30 km/h, kao i da je neposredan uzrok saobraćajne nezgode propust okrivljenog koji se sastoji u tome što u raskrsnici nije propustio vozilo marke „Polo“, sa pravom prvenstva prolaza i time na mestu saobraćajne nezgode svojim vozilom stvorio iznenadnu opasnu situaciju, pri čemu, po nalaženju veštaka, vozač vozila „Polo“ pri navedenoj brzini, pa ni pri brzini od 60 km/h nije imao tehničkih mogućnosti da izbegne saobraćajnu nezgodu koju je okrivljeni uzrokovao nepoštovanjem prava prvenstva prolaza.

Takođe, pravilno je prvostepeni sud utvrdio da je okrivljeni postupio suprotno odredbi čl.50. st.2. ZOOPS-a kojom je propisano da je vozač vozila koji na raskrsnici skreće ulevo dužan da propusti vozilo koje, dolazeći iz suprotnog smera, na raskrsnici zadržava pravac svog kretanja ili skreće udesno. Pravilno je prvostepeni sud iz nalaza i mišljenja veštaka saobraćajne struke

utvrdio da je okrivljeni imao sve tehničke mogućnosti u situaciji potpune preglednosti u raskr-snici da blagovremeno uoči sva vozila koja su se kretala kolovozom na koji se on uključivao, pa i vozilo „Polo“ kojem je bio u obavezi da ustupi prvenstvo prolaza, pa je samim tim pravilno zaključio da je okrivljeni u datoj situaciji krajnje neoprezno i iznenada sa sporednog puta koji vodi od A. prema N. započeo prelazak preko desne kolovozne trake sa namerom da se uključi u levu kolovoznu traku koja vodi ka N., a da u fazi uključjenja na kolovoz ... nije ustupio pravo prvenstva prolaza nailazećem vozilu „Polo“ koje se je kretalo desnom kolovoznom trakom ... u smeru autoputa Niš – Beograd.

Iznetim žalbenim navodima ne ukazuje se na nove činjenice ili okolnosti koje nisu bile pred-met ocene od strane prvostepenog suda te se istima ne dovodi u pitanje pravilnost utvrđenog činjeničnog stanja. ...“ (Apelacioni sud u Nišu, dana 13.09.2012. godine, 5Kž.1.br.577/12.).

5. ZAKLJUČAK

Najnoviji zvanični podaci o broju povređenih odnosno smrtno nastradalih u saobraćajnim nezgodama koje se događaju zbog nepoštovanja prava prvenstva prolaza ukazuju na veliku neodgovornost vozača, učesnika u saobraćaju.

Kroz pojedine primere iz sudske prakse Apelacionog suda u Nišu ukazali smo i praktično koji su to propusti iz ove grupe koji su na ovom području najčešće dovodili do saobraćajnih nezgoda sa različitim posledicama po učesnike, a gde su zbog propusta pojedinih vozača koji nisu poštovali pravo prvenstva prolaza pored drugog učesnika u nezgodi nastradali i pešaci koji su se pravilno kretali trotoarom i nisu imali bilo kakav uticaj na nastanak saobraćajne nezgode.

U narednom periodu smatramo da je neophodno posebnu pažnju obratiti na ovaj propust u vožnji pojedinih učesnika u saobraćaju i koordiniranom akcijom pre svega preventivnim aktivnostima a potom kroz odgovarajuće sudske postupke i represivnim merama sankcionisati pojedine učesnike u saobraćaju koji prave ove, grube propuste.

6. LITERATURA

- [1] Zakon o bezbednosti saobraćaja na putevima (2009), Službeni glasnik Republike Srbije br. 41/09, 53/10, 101/11,32/2013 (Odluka Ustavnog suda), 55/2014
- [2] Zakon o osnovama bezbednosti saobraćaja na putevima (1988) "Službeni list SFRJ", br. 50/88, 63/88, 80/89, 29/90, 11/91, "Službeni list SRJ", br. 34/92, 13/93, 24/94, 41/94, 28/96, 3/2002, "Službeni glasnik RS", br. 101/2005
- [3] http://www.abs.gov.rs/doc/Statisticki_Izvestaj_2013.pdf preuzeto 16.2.2015

